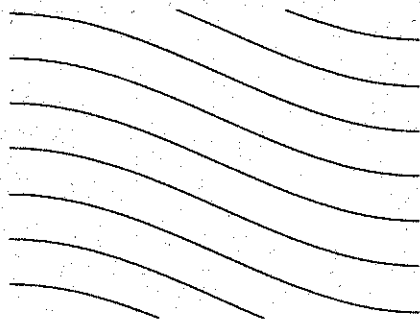

Andragoški center Republike Slovenije
Slovene Adult Education Centre

NOVIČKE

OKTOBER 1997/10

▲ **DOMAČE NOVIČKE** ● Podeljene so bile državne nagrade na področju šolstva za leto 1997 ● Pregled izobraževanja odraslih v Sloveniji 1996/97. Izvajalci in programi ● 21. seja Področne kurikularne komisije za izobraževanje odraslih ● 8. seja Strokovnega sveta za izobraževanje odraslih ▲ **UTRINKI IZ SVETA** ● Akcijski načrt za prihodnost učenja odraslih ▲ **KOTIČEK JE VAŠ** ● Teleinformatijske storitve za vseživljenjsko izobraževanje ▲ **OČI KRITIKE** ● Politika, ekonomija in vseživljenjsko učenje ▲ **POSVETI, KONFERENCE** ● 5. letna konferenca EDINEB-a: Poslovno izobraževanje za spreminjajoče se delovno mesto ● LERN-ovi seminarji po Internetu ▲ **S POTI** ● Mednarodna konferenca na univerzi v Sheffieldu: Vključevanje učenja na daljavo in samostojnega učenja v programe usposabljanja izobraževalcev odraslih ▲ **PONUJAMO/PONUJAJO VAM** ● Vabilo na srečanje NLP ● Vabilo v delavnico NLP-ja: Učinkovita komunikacija z nevrolingvističnim programiranjem pri učenju in poučevanju ● Delavnici Stephena Haslama ▲ **NOVOSTI IZ KNJIŽNICE ACS**

PROGRAMSKA ZASNOVA NOVIČK

Novičke so skupni informativni bilten za izobraževanje odraslih v Sloveniji. Z Novičkami želimo izboljšati obveščenost vseh, ki delamo na tem področju ali pa smo kakor koli povezani z izobraževanjem in učenjem odraslih v Sloveniji.

- Uporabniki in naročniki Novičk so lahko posamezniki in organizacije; tisti, ki se ukvarjajo z izobraževanjem in učenjem odraslih poklicno, in tudi tisti, ki delajo to prostovoljno (v društvih, strokovnih, verskih, političnih in drugih prostovoljnih organizacijah).
- Z vsebinsko zasnovno predvidevamo, da bomo v Novičkah objavljali tele vrste informacij o izobraževanju in učenju odraslih doma in v svetu:
  - opis in prikaz dogodkov in dejavnosti v izobraževanju odraslih;
  - razvojne, raziskovalne in druge programe in projekte;
  - sporočila o organizacijah, njihovih potrebah, načrtih in dejavnostih;
  - podatke o izobraževalnih programih in razvoju programov;
  - sporočila o politiki in strategiji izobraževanja odraslih;
  - novice v upravljanju in zakonodaji;
  - statistične podatke;
  - mnenja, stališča in predloge;
  - podatke in informacije o možnostih in virih za učenje;
  - podatke o napovedanih prireditvah, posvetih, publikacijah in drugih strokovnih dogodkih;
  - prikaze novih knjig, člankov ter didaktičnega in drugega gradiva ter novice s knjižnega trga;
  - novice iz naših knjižnic, predvsem iz knjižnice ACS.
- V Novičkah bomo objavljali kratke, jedrnate, objektivne in nepristranske informacije.
- Novičke izhajajo praviloma vsak mesec, gradivo za posamezno številko zbiramo do 10. v mesecu. Za stike s tujino izdamo Novičke trikrat na leto v angleškem jeziku.
- Uporabniki prejemajo Novičke brezplačno. Tako bo tudi v prihodnje, če bomo lahko stroške za njihovo izdajanje poravnali iz javnih sredstev za izobraževanje odraslih.
- Novičke ureja in izdaja Informacijsko središče ACS. Odgovorni osebi: mag. Zvonka Pangerc Pahernik - vodja Informacijskega središča, in Peter Monetti - urednik Novičk.
- Besedila lektorira Marjana Kunej, Novičke tiska Tiskarna Štok.
- Naslov uredništva je: Andragoški center Slovenije, Šmartinska 134a, 1000 Ljubljana, telefon: 061 444 978, faks: 061 445 881, elektronska pošta:

RFC-822: tajnistvo.saec@infosol.mss.edus.si

DECnet: RAZOR::LJACRS

Podeljene so bile državne nagrade na področju šolstva za leto 1997

Množici dogodkov, prijetnega druženja in vrsti prireditev, ki so napolnjevale Teden vseživljenjskega učenja, je bil dodan še en pomemben dogodek. V ponedeljek, 6. oktobra 1997, je v Narodnem domu v Ljubljani potekala prireditev podeljevanje državnih nagrad na področju šolstva. Med prejemniki te nagrade za posebno uspešno vzgojno-izobraževalno in organizacijsko delo v vzgoji in izobraževanju ter za najpomembnejše prispevke k razvoju na področju izobraževanja odraslih je nagrado prejela tudi sodelavka Andragoškega centra Slovenije Sonja Klemenčič. Naj vam na kratko predstavimo le nekaj poudarkov iz obširne utemeljitve, na temelju katere ji je Odbor za podeljevanje nagrad podelil letošnjo nagrado.

Sonja Klemenčič, vodja Središča za razvoj in svetovanje v Andragoškem centru Slovenije, deluje v vzgoji in izobraževanju že 20 let. Bogato strokovnoteoretično znanje si je pridobivala v praksi kot vodja izobraževanja v podjetju, na ljudski univerzi, Zvezi sindikatov Slovenije in Andragoškem centru Slovenije. Sonja Klemenčič je ves čas ena osrednjih osebnosti pri razvijanju izobraževanja odraslih v Sloveniji. Sodelovala je pri pripravi pomembnih sistemskih rešitev in strokovnih podlag, urejala status organizacij za izobraževanje odraslih, vodila in še vodi razvojne projekte in skupine, ureja publikacije, organizira strokovna srečanja in posvetovanja. V času, ko je bilo izobraževanje odraslih v hudi krizi, je s svojim delom in prepričljivostjo pomembno pripomogla k iskanju poti in umeščanju izobraževanja odraslih kot pomembnega dejavnika celotnega družbenega razvoja. Ves čas od ustanovitve je sodelovala tudi v Andragoškem društvu Slovenije.

Nedvomno najuspešnejši in v javnosti znani projekt v Sloveniji so Študijski krožki. V štirih letih je pod njenim vodstvom nastalo nad 350 študijskih krožkov, ki delujejo v 70 različnih krajih in združujejo okrog 3.500 udeležencev.

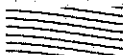
Pomembno sodeluje pri razvijanju in vpeljevanju novih oblik učenja. Vodi in usklajuje razvojne projekte: Projektno učenje za mlade, Središče za samostojno učenje, Borza znanja in Izobraževalni programi za brezposelne. Srečamo jo povsod, kjer razvijajo nove možnosti in vpeljujejo drugačne oblike učenja in izobraževanja odraslih. Njeni prispevki pri oblikovanju meril za kakovost izobraževanja odraslih, standardov in normativov ter sodelovanje pri pripravi nove slovenske zakonodaje in kurikularne prenove so nepogrešljivi. Svoje prispevke k razvoju področja izobraževanja odraslih je obogatila z neštetiimi referati, dverna monografijama, s številnimi raziskovalnimi in strokovnimi prispevki.

Poznamo jo kot izjemno delavno sodelavko, vztrajno in odlično organizatorico dela, s poslušom za sočloveka in z vero v ljudi, njihovo rast in razvoj.

Leto bo hitro naokrog in znova bodo razpisane nagrade, zato že zdaj vabim vse strokovnjake, ki dobro poznate prizadevanja posameznikov za razvoj in pospeševanje učenja odraslih, da razmislite o posebno uspešnih posameznikih v svojem okolju ter jih predlagate za nagrado naslednje leto.

Sonji Klemenčič iskreno čestitamo z željo, da bi bila pri svojem delu še naprej tako odločna in uspešna.

Maša Stavanja, ACS

Dragi prijatelji,

vsem, ki ste mi ob prejemu državne nagrade na področju šolstva za leto 1997 osebno ali pisno čestitali, se najlepše zahvaljujem. Še posebna zahvala gre tistim, ki cenite moje delo in ste zato oblikovali predlog za nagrado. Mislim, da je nagrada rezultat srečnega naključja, da smo se pred skoraj dvajsetimi leti srečali tisti, ki imamo podobno vizijo, kako razvijati izobraževanje odraslih v Sloveniji. V tej skupini, v kateri sem se naučila več kot na fakulteti, ni težko uspešno delati.

Sonja Klemenčič, ACS

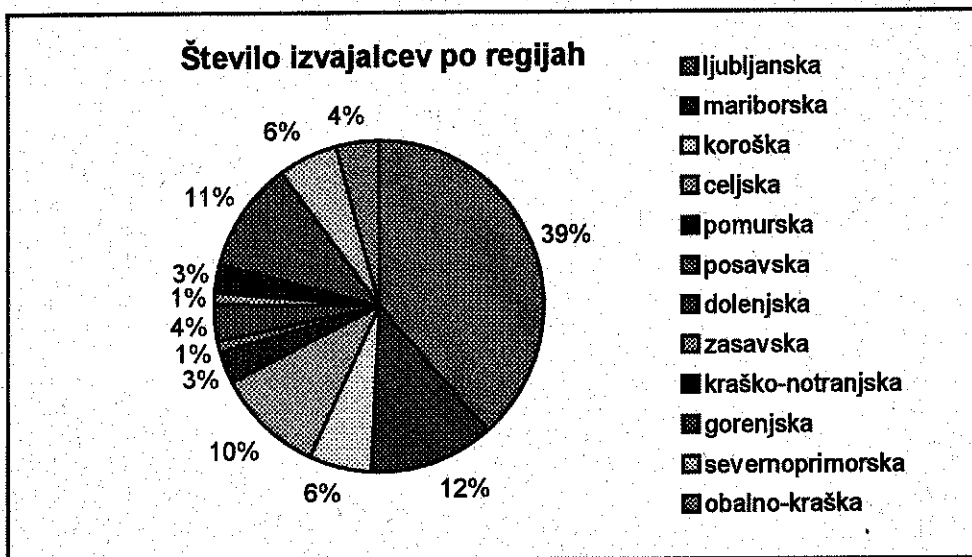
Pregled izobraževanja odraslih v Sloveniji 1996/97. Izvajalci in programi

Pravo odločitev lahko sprejmemo samo, če imamo kakovostno in pravočasno informacijo. Da bi olajšali odločitev vsem, ki so željni znanja, smo tudi letos na Andragoškem centru RS zbrali podatke o ponudbi izobraževanja odraslih za leto 1997/98, in sicer z vprašalniki, od katerih prvi zadeva izvajalce, drugi pa njihove izobraževalne programe. Pregled je od oktobra na voljo najširši javnosti v vseh splošnih knjižnicah v Sloveniji, mogoče pa ga je tudi kupiti na Andragoškem centru RS.

Katalog zajema večino organizacij in programov, ki razvijajo in izvajajo izobraževanje odraslih v Sloveniji. Nekateri se za objavo v njem niso odločili iz različnih razlogov - poslovnih skrivnosti, še nedodelanih programov ali internosti programov. Poleg tega čedalje več organizacij in njihovih združenj, med njimi Ministrstvo za šolstvo in šport,

Zavod RS za šolstvo, Zveza ljudskih univerz ter nekateri večji izobraževalni in drugi zavodi, objavlja ponudbo svojih programov v svojih publikacijah. Uporabnik bo torej dobil popoln pregled ponujenih možnosti izobraževanja in učenja šele, ko bo preučil vse objavljeno.

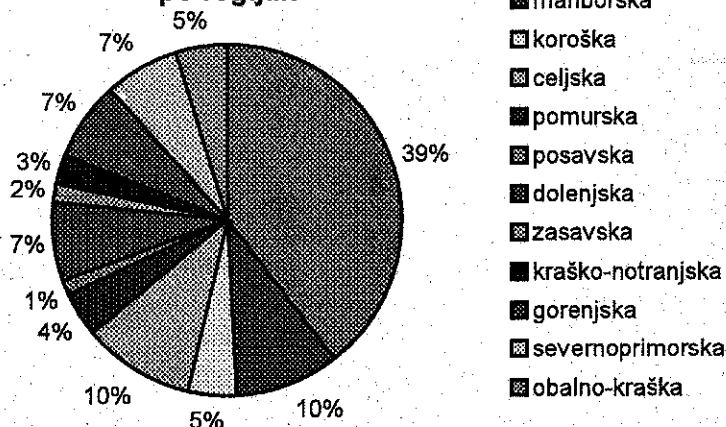

Pregled izobraževanja odraslih v Sloveniji zajema letos 191 izvajalcev in 2.942 njihovih programov. Programi so zaradi lažjega pregleda 'standardizirani' v 1.144 programov, to sestavlja skoraj 39% vseh programov. Letos je objavljenih za 7,5% več novosti kakor preteklo leto.

Daleč največ izvajalcev izobraževanja odraslih je v ljubljanski regiji, kar 39% vseh, sledijo mariborska, gorenjska in celjska regija. Prav tako je najbogatejša ponudba izobraževalnih programov v ljubljanski regiji - 1.161 (39% vseh izobraževalnih programov), daleč za njo sta mariborska in celjska regija z 10-odstotnim deležem, sledijo pa dolenjska, gorenjska, severnoprimska, obalno-kraška, koroška, pomurska, kraško-notranjska, zasavska in posavska regija.

Število izvajalcev in programov je v večini regij sorazmerno številu prebivalcev nad 15 let. V povprečju je v Sloveniji 558 prebivalcev na program. Od tega imajo največjo izbiro v ljubljanski in dolenjski regiji, najmanjšo pa v posavski regiji.

Število vseh programov po regijah

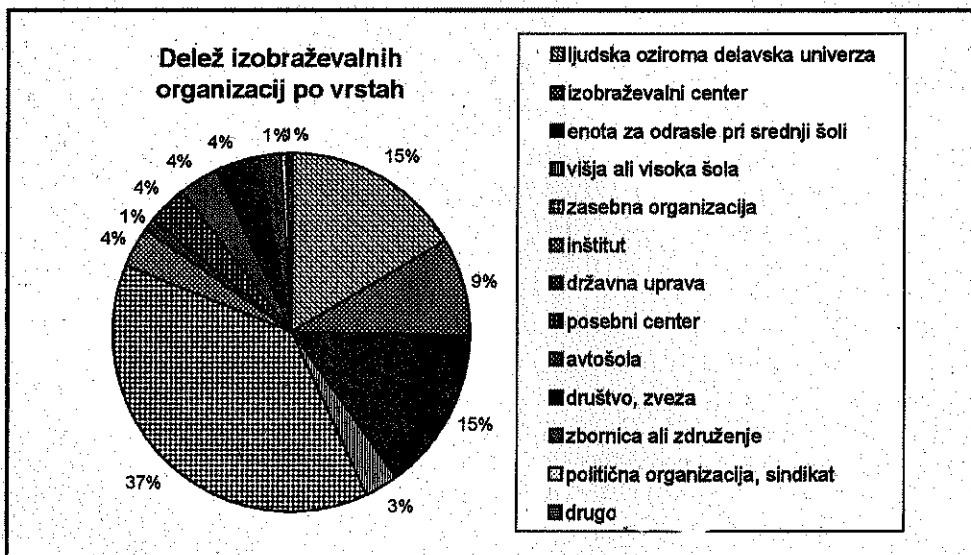

Ob delitvi programov na štiri kategorije - na programe osnovne šole, druge programe za pridobitev izobrazbe, programe za strokovno / poklicno izpopolnjevanje in usposabljanje ter programe splošnega neformalnega izobraževanja odraslih - lahko vidimo, da sodi največ programov med programe za strokovno in poklicno izobraževanje (kar 46% vseh programov), 38% programov je namenjenih za pridobitev splošne izobrazbe, 15% za pridobitev izobrazbe in 1% za pridobitev osnovnošolske izobrazbe. Izpeljevanje osnovnošolskega programa je enakomerno porazdeljeno po vseh regijah; pri izvajanju programov za pridobitev izobrazbe z 21% prednjači ljubljanska regija, sledijo pa ji mariborska, dolenjska, gorenjska, celjska, koroška in druge regije. Pri izvajanju programov usposabljanja in izpopolnjevanja za delo ter izvajanju splošnoizobraževalnih programov, pa nastopa ljubljanska regija z večinskim deležem s po 46 in 40%.

Med izvajalskimi organizacijami je največ zasebnih podjetij - 74 (to je 38% vseh izvajalcev), sledijo ljudske oz. delavske univerze - 32 in enote za odrasle pri srednjih šolah - 29. Najmanj izvajalskih organizacij je med političnimi organizacijami, sindikati in državno upravo (1% vseh izvajalcev). Nobena organizacija se ni opredelila kot zbornica ali združenje. V primerjavi z lanskim letom lahko vidimo največje zvečanje med zasebnimi podjetji, in to kar za 10%.

V ljubljanski regiji so najbolj zastopane zasebne organizacije, in to z 48-odstotnim deležem, druge vrste organizacij so porazdeljene enakomerno. V mariborski regiji so najbolj zastopane zasebne organizacije s 36-odstotnim deležem, sledijo pa enote za odrasle pri srednjih šolah z 22-odstotnim deležem ter ljudske oz. delavske univerze s 17-odstotnim deležem. V koroški regiji so prav tako najbolj zastopane zasebne organizacije z 41-odstotnim deležem, sledijo pa enote za odrasle pri srednjih šolah,

ljudske oz. delavske univerze in posebni centri z enakomerno porazdelitvijo. V celjski regiji so najbolj zastopane ljudske oz. delavske univerze s 30-odstotnim deležem, sledijo pa zasebne organizacije in enote za odrasle pri srednjih šolah. V pomurski regiji je skoraj polovica ljudskih oz. delavskih univerz, sledijo ji enote za odrasle pri srednjih šolah, društva in zveze ter zasebne organizacije. V posavski in zasavski regiji sta zastopani samo dve skupini - zasebne organizacije in ljudske univerze, vsaka s polovičnim deležem. V dolenski regiji prevladujejo ljudske oz. delavske univerze s 43-odstotnim deležem, sledijo izobraževalni centri s 30-odstotnim deležem ter enote za odrasle pri srednjih šolah in zasebne organizacije. V kraško-notranjski regiji s 60-odstotnim deležem prevladujejo zasebne organizacije, preostali delež zavzemajo enote za odrasle pri srednjih šolah in ljudske oz. delavske univerze. V gorenjski regiji zavzemajo največji delež zasebne organizacije, in sicer z 42%, sledijo enote za odrasle pri srednjih šolah, ljudske oz. delavske univerze ter izobraževalni centri in avtošole. V severnoprimorski regiji prevladujejo s 37-odstotnim deležem zasebne organizacije, sledijo enote za odrasle pri srednjih šolah, ljudske oz. delavske univerze ter izobraževalni centri in avtošole. V obalno-kraški regiji so s četrtinskim deležem zastopane zasebne organizacije, ljudske oz. delavske organizacije, enote za odrasle pri srednjih šolah in višje ali visoke šole.

Ob delitvi programov po področjih vidimo, da je najboljše splošnoizobraževalno področje - 1.038 programov (35,3%), tehniško - 899 programov (30,6%), ekonomsko-poslovno-organizacijsko - 342 programov (11,7%), trgovsko-gostinsko - 198 programov (6,7%), umetniško - 127 programov (4,3%), družboslovno - 92 programov (3,1%), pedagoško - 75 programov (2,5%), biotehniško - 47 programov (1,6%) ter pravno-upravno področje - 42 programov (1,4%), osebne storitve - 35 programov

(1,2%), zdravstveno področje 23 programov (0,8%), raziskovalno-inovativno področje - 8 programov (0,3%) ter šport in okolje - 7 programov (0,2%).

Podatke smo letos obdelali z novim programom, ki deluje na podlagi relacijskih baz podatkov.

Informacije so dostopne v dveh oblikah, pisni in disketni. Pisna oblika zajema isto vrsto podatkov kakor prejšnja leta, disketna različica pa nam v obliki, ki je za uporabnika prijaznejša, ponuja večjo bero poizvedovanja po različnih merilih. Aplikacija deluje v okolju Windows, z uporabniškimi vmesniki ter lažjim in hitrejšim dostopom do podatkov.

Na Andragoškem centru upamo, da bodo informacije o možnostih izobraževanja za odrasle prišle v prave roke in pripomogle k pravilni izbiri izobraževalnega programa vsem, ki že vedo, da za učenje nikoli ni prepozno.

Sonja Rems, ACS

21. seja Področne kurikularne komisije za izobraževanje odraslih

Na svoji prvi jesenski, sicer pa že 21. seji se je konec septembra sestala Področna kurikularna komisija za izobraževanje odraslih. Osrednja tema tokratne seje je bil predlog Izhodišč za pripravo izobraževalnih programov poklicnega in strokovnega izobraževanja odraslih. To je gradivo, ki ga je pripravila enotna delovna skupina dveh področnih kurikularnih komisij - PKK IO in PKK za strokovno in poklicno izobraževanje, po sprejetju pa bodo ta izhodišča sestavni del Izhodišč kurikularne preнове strokovnega in poklicnega izobraževanja, torej dokumenta PKK za strokovno in poklicno izobraževanje.

Omenjeni dokument je nekakšna "prelomnica" v uveljavljanju izobraževanja odraslih kot posebnega, svojim zakonitostim in značilnostim zavezanega in vsem drugim ravnem enakovrednega izobraževanja: to naj se kaže že pri v pripravi izobraževalnih programov, ne pa zgolj v izvedbenem prilagajanju programov, sicer namenjenih mladini. S tega stališča je treba obema področnima komisijama dati priznanje, saj so nakazale, kako naj bi se izobraževanje odraslih načrtovalo in uveljavljalo tudi na drugih področjih. Predvsem pa so pokazale, da je to mogoče doseči s priznavanjem enakovrednih standardov, a vendarle različnih poti do njih, prilagojenih potrebam in značilnostim udeležencev.

K razpravi o predlogu Izhodišč so bili povabljeni tudi člani ustreznih programskih komisij PKK IO: to dodatno zagotavlja, da bo dokument izobraževalcem res v pomoč. Tudi člani področne komisije so na seji sami dali nekatere pripombe in končni sklep je, naj delovna skupina pripombe obeh področnih komisij pregleda, oceni, in če je

potrebno, besedilo popravi, nato pa bodo, odvisno od dogovora obeh področnih komisij, Izhodišča še enkrat obravnavana na skupni seji ali pa takoj predložena v obravnavo NKS-ju. Vsekakor lahko kmalu pričakujemo, da bo sprejet dokument, pomemben za poklicno in strokovno izobraževanje odraslih.

Še nekaj pomembnih vprašanj je PKK IO obravnavala na septembrski seji. Ugotovljeno je bilo, da poteka razpošiljanje vprašalnikov za mednarodno primerjavo izobraževalnih programov, prihajajo pa tudi že prvi odgovori. Programske skupine razčlenjujejo podatke iz raziskav stanja v domačih izobraževalnih organizacijah. Analiza stanja na področju jezikovnega izobraževanja je bila že predstavljena ob Tednu vseživljenjskega učenja. Sklep PKK IO je, da se analiza stanja na področju programov tipa tehnik pošlje Strokovnemu svetu za izobraževanje odraslih kot razmislek pri oblikovanju standardov in normativov, saj odslikava resnično stanje v praksi, ki ni ravno v skladu s standardi in normativi.

Sklenjeno je tudi, naj bi Ministrstvo za znanost in tehnologijo opozorili, da je treba bolj podpreti raziskovalne projekte v izobraževanju odraslih. Drugače pa je pred nami obdobje, ko se načrtujejo različne oblike usposabljanja izobraževalcev odraslih. Tisto, kar bi v pripravi programov za tovrstno usposabljanje predvsem radi dosegli, je povezovanje področnih in programskih skupin ter različnih strokovnjakov pri pripravi vsebin in take vsebine ter oblike njihove izpeljave, ki bodo zares izražale potrebe izobraževalcev. Vsak predlog izobraževalcev odraslih - prihodnjih udeležencev - je torej dobrodošel.

Mag. Janko Berlogar, ACS

S seje Strokovnega sveta za izobraževanje odraslih

V začetku oktobra se je Strokovni svet za izobraževanje odraslih sestal na svoji četrti seji. Obravnaval je Izhodišča za kurikularno prenovu izobraževanja odraslih in oblikovanje programov za izobraževanje odraslih ter predlog za poskusno izvajanje nekaterih programov višjih strokovnih šol za odrasle.

Z obravnavo in sprejemom Izhodišč za kurikularno prenovu izobraževanja odraslih in oblikovanje programov za izobraževanje odraslih je zaključen krog strokovnih razprav o tem, katera načela in cilje bomo v izobraževanju odraslih upoštevali pri prenavljanju javnih programov. Razprave so potekale v programskih kurikularnih komisijah za različne ravni izobraževanja odraslih, v Področni kurikularni komisiji za izobraževanje odraslih, na Nacionalnem kurikularnem svetu in sedaj, nazadnje, na strokovnem svetu. Ob teh obravnavah je bilo kar nekaj polemike, za katero pa je značilno, da ni, z redkimi

izjemami, potekala med andragošskimi delavci, pač pa med njimi in tistimi, ki se z izobraževanjem odraslih ukvarjajo samo posredno ali pa še to ne. Kar nekaj napora je bilo treba, da smo zavrnili težnje, naj andragogi "prenavljamo" neformalne programe, medtem ko naj šolske programe (četudi se vanje vključujejo odrasli), prepustimo pedagogom. Ko smo poskušali v izhodišča zapisati stvari, ki jih v praksi andragogi delajo že vrsto let, ker jim tako narekuje stroka, so nam očitali, da hočemo pošolati izobraževanje odraslih. So pa vsi ti dogodki pripeljali tudi do pozitivnih stvari. Ni namreč mogoče spregledati dejstva, da so prav izhodišča povzročila intenzivnejše strokovne razprave s pedagogi in drugimi strokovnjaki, da smo ob tem "odkrili" marsikaj, kar so skupni problemi. Vzpostavil se je ustvarjalni strokovni dialog, ki bo prav gotovo koristil tako teoriji kot praksi vseh strok, ki so pri tem vpletene.

Strokovni svet je na tej seji dal tudi pozitivno mnenje o tem, da bi že v tem šolskem letu poskusno izvajali programe višjih strokovnih šol turizem, gostinstvo, elektronika, strojništvo in gradbeništvo tudi za odrasle. Ker je šlo za prvi primer poskusne izvedbe novih programov v izobraževanju odraslih, je strokovni svet ob tej obravnavi opozoril, kako naj bodo v prihodnje taki predlogi oblikovani, da bi člani imeli vse podatke, na podlagi katerih je mogoča tehtna odločitev. Tokrat vsi predlogi niso bili najbolje pripravljene, zlasti jim je bilo mogoče očitati, da niso bili dovolj razvidni razlogi, zakaj je te programe potrebno/primerno izvajati tudi za odrasle, kako so izvajalske organizacije andragoško usposobljene za izvajanje teh programov in kako bodo programi prirejani za odrasle. Še najbolje je bil predstavljen program gradbeništvo. Člani strokovnega sveta so ob tem opozorili podprli poskusno izvedbo programov, saj je pretehtalo mnenje, da bo ob spremijanju poskusa mogoče podrobno ocenjevati vsa navedena vprašanja in da bi bilo nesmiselno odlašati z začetkom izobraževanja, ker so interesi po tovrstnem izobraževanju precejšnji.

Ob teh razpravah pa so člani strokovnega sveta ponovno opozorili Urad za šolstvo, da uredi vprašanje strokovnega tajnika. Za razliko od ostalih svetov namreč svet za izobraževanje odraslih še vedno nima strokovnega tajnika, kar se kaže tako v pretoku informacij, strokovni podpori delu komisij sveta, pri uresničevanju dogovorov ipd. Razumeti je mogoče, da so problemi pri zaposlovanju v državni upravi, le tega ni mogoče razumeti, da se tako pogosto raznovrstni problemi pojavljajo prav (le) pri izobraževanju odraslih ...

Sonja Klemenčič, ACS

Akcijski načrt za prihodnost učenja odraslih

sprejet na Peti mednarodni konferenci o
izobraževanju odraslih v Hamburgu,
14.-18. julija 1997

Akcijski načrt (v nadaljevanju Načrt), drugače kakor Deklaracija, ki smo jo prikazali v prejšnji številki Novičk, podaja podroben seznam nalog za razvoj učenja odraslih, o katerem so se dogovorili na konferenci. Temelji seveda na Deklaraciji. Naloga obravnava po temeljnih temah, ki si jih je postavila konferenca že v svojih ciljih, in smo jih navedli že v našem prvem prispevku (Novičke, avgust 1997). Naloga so sicer še podrobneje razčlenjene in prikazane v 61 točkah. Pri vsaki temi so uvodoma navedena splošna izhodišča za predlagane ukrepe. V uvodnem delu (prvih 10 točk) so predstavljena izhodišča Načrta, s katerimi se označujejo razmere v svetu, v katerem živimo in ki jih je mogoče obvladovati le z ustrezno razvitim izobraževanjem odraslih kot enakovredno in enakopravno sestavino koncepta in strategije vseživljenjskosti učenja. Navedeni so pomembni svetovni dogodki, bodisi Unesca bodisi drugih organizacij, ki so pomagali oblikovati cilje konference, njene Deklaracije in Načrta:

1. tema: Učenje odraslih in demokracija: izzivi za 21. stoletje (točke 11-15)

Izzivi za 21. stoletje zahtevajo zlasti: ustvarjalnost in ustrezno zmožnost državljanov vseh starosti za blažitev revščine, konsolidiranje demokratičnih procesov, krepitev in varstvo človekovih pravic, uveljavljanje kulture miru, spodbujanje aktivnega državljanstva, krepitev vloge civilne družbe, zagotavljanje enakih možnosti in enakopravnosti obeh spolov, zvečanje in krepitev možnosti žensk, upoštevanje kulture različnosti (tudi rabe jezikov, uveljavljanje in enakopravnost manjšin in prvobitnega prebivalstva), novo partnerstvo med državo in civilno družbo. Za zvečanje demokracije je bistveno izboljšati okoliščine za učenje, povečati udeležbo državljanov, ustvariti razmere za povečanje produktivnosti ljudi in za vkoreninjenje kulture enakopravnosti in miru. Poglavitne smeri ukrepanja so:

- Ustvarjanje večje udeležbe in skupnosti s pospeševanjem aktivnega državljanstva in participacijske demokracije: cilj je, da se razvijejo učeče se skupnosti.
- Povečanje zavedanja o razlikovanju v družbi in pri tem še posebej razvijanje ukrepov za odpravo razlikovanja pri izobraževanju na vseh stopnjah.
- Spodbujanje večjega upoštevanja, udeležbe in veljave nevladnih organizacij in skupin v lokalnih skupnostih: med drugimi ukrepi tudi z ustreznim financiranjem njihove povečane vloge.
- Pospeševanje kulture miru in dialoga med kulturami in spoštovanje človekovih pravic; to je treba omogočati z izpeljavo tako formalnega kot tudi neformalnega učenja na vseh ravneh v skupnosti, državi, regijah in v svetu.

2. tema: Zboljšanje razmer za učenje odraslih in njegove kakovosti (točke 16-23)

Čeravno se povečujejo zahteve po izobraževanju odraslih in doživljamo eksplozijo informacij, se povečujejo razlike med tistimi, ki imajo dostop, in tistimi, ki ga nimajo. Ta trend je mogoče odpraviti z ustvarjanjem ustreznih struktur za učenje odraslih in okoliščin za vseživljenjsko učenje. Za uresničitev tega cilja je potrebno:

- Ustvarjanje razmer, da lahko ljudje izrazijo svoje zahteve po učenju: z zakonodajo (v njej so ukrepi za priznavanje pravice do učenja vsem ljudem); usklajevanjem med službami; odpiranjem informacijskih in svetovalnih služb ter metod za potrjevanje izkušenskega in poprejšnjega znanja; z razvijanjem strategij za vključevanje tistih, ki niso vključeni; z uveljavljanjem gibanja "vsakomur ena ura učenja na dan".
- Zagotavljanje dostopnosti in kakovosti: s sprejetjem ustrezne zakonodaje, politike in mehanizmov za sodelovanje med partnerji (z vseh področij izobraževanja in življenja); z omogočanjem sodelovanja udeležbe pri oblikovanju programov.
- Odpiranje šol, kolidžev in univerz odraslim udeležencem: z ustreznimi programi; priznavanjem učnih dosežkov iz različnih okoliščin (med institucijami, področji, državami); s partnerstvom med univerzami in okoljem; z raziskavami, ki zajemajo več disciplin in tudi udeležence; z razvijanjem gibljivih, dostopnih in ustvarjalnih načinov učenja; posebno znana je Svetovna konferenca o visokoškolskem izobraževanju (Pariz, 1998), da pospeši preobrazbo postsekundarnih visokoškolskih ustanov v ustanove za vseživljenjsko učenje.
- Zboljšanje razmer za strokovni razvoj izobraževalcev in svetovalcev za odrasle: z izdelavo politike in ukrepov za njihovo vključevanje v izobraževanje, začetno izobraževanje in usposabljanje na delovnem mestu; zboljševanjem delovnih razmer in plačila za njihovo delo; z vpeljevanjem novih metod poučevanja in učenja ter novih interaktivnih tehnologij; z razvijanjem informacijskih in dokumentacijskih služb.
- Izboljšanje ustreznosti začetnega izobraževanja z zornega kota vseživljenjskosti učenja.
- Pospeševanje raziskovanja in študija učenja odraslih, ki naj zajame tudi politiko in naj bo akcijsko usmerjeno: z državnimi in meddržavnimi študijami; z razvijanjem in povečevanjem zmogljivosti za raziskovanje in razširjanje znanja; s spodbujanjem izmenjave informacij, novih modelov in najboljših zgledov v državi in med narodi; z naslonitvijo na Unesco in druge mednarodne organizacije in zagotavljanjem ustreznih podatkov za njihovo delo.
- Priznavanje nove vloge države in socialnih partnerjev: z dogovori o njihovi medsebojni odgovornosti in sprejetjem ustreznih pravil za njihovo sodelovanje; z ustrežno finančno, upravno in vodstveno podporo, pri tem pa tudi z ustvarjanjem povezav v področjih in med njimi; z zagotovitvijo sodelovanja tudi organizacij civilne družbe in njihove komplementarnosti vladnim organom.

3. tema: Zagotavljanje splošne pravice do pismenosti in temeljnega izobraževanja (točke 24-27)

V svetu je milijon ljudi, ki se niso naučili pisati, na milijone pa je takšnih, ki jim te spretnosti ni uspelo ohraniti. To povsod po svetu ovira polno udeležbo v socialnem, kulturnem, političnem in gospodarskem življenju. Zato mora opismenjevanje potekati v

povezavi s človekovim socialnim in kulturnimi okoliščinami. Temeljne usmeritve v tej točki so:

- Opismenjevanje je treba povezati s socialnimi, kulturnimi in gospodarskimi razvojnimi aspiracijami učencev: obseg nepismenosti žensk se mora do leta 2000 zmanjšati na polovico obsega iz leta 1990; z razvojnimi projekti je treba povezati opismenjevanje in drugo učenje in pridobivanje temeljnih spretnosti in vanje včleniti najširše organizacije in socialna gibanja.
- Kakovost programov opismenjevanja naj bi izboljšali tako, da se le-ti povežejo s tradicionalnim in manjšinskim znanjem in kulturo. K temu bodo pripomogli: izboljšanje učnega procesa (s strategijo, prilagojeno učencu, prilagoditvijo jezikov in kulturi), uporaba ustreznih zmogljivosti (tehnologije raziskovanja, dobrih zgledov, informacijskih središč) in povezovanjem z drugimi področji; boljše usposabljanje osebja za opismenjevanje; oblikovanje mednarodnih projektov; ozaveščanje javnosti; mobilizacija zadostnih finančnih in človeških virov.
- Obogatili naj bi možnosti za opismenjevanje: s tiskanim gradivom; povečanjem njegove dostopnosti; razvijanjem omrežij za menjavo in širjenje besedil.

4. tema: Učenje odraslih, enake možnosti in enakopravnost med spoloma, krepitev možnosti žensk (točki 28 in 29)

Poudarja predvsem ukrepe za povečanje udeležbe in možnosti žensk in spodbujanje le-teh, da povečajo svoj vpliv (dostop do struktur, ki imajo moč in odločajo tako na javnem kakor tudi na zasebnem področju). Pri tem je najpomembnejše:

- Pospešiti pridobivanje moči žensk in enakih možnosti spolov z učenjem odraslih: z odpravljanjem ovir, ki preprečujejo dostop do izobraževanja; z ozaveščanjem (začne se že pri deklicah in dečkih); z zagotavljanjem ustrezne politike in prakse; z obveščanjem in svetovanjem; z izobraževanjem moških in žensk; z ustreznimi zakonskimi in finančnimi ukrepi; s porazdelitvijo delovne obremenjenosti med ženskami in moškimi; z ustanavljanjem organizacij za ženske (in tako s pospeševanjem njihove kolektivne identitete).

5. tema: Učenje odraslih in spreminjajoči se svet dela (točke 30-33)

Spreminjajoči se svet dela je splet raznovrstnih razsežnosti in vprašanj, ki so za učenje odraslih izjemno pomembna in jim mora le-to namenjati posebno skrb. To velja še zlasti v razmerah negotove zaposlenosti in povečanja nezaposlenosti. To pa ni pomembno le za zaposlenost, temveč tudi za zagotovitev preživetja, družbene blaginje in kakovosti življenja. Poglavitne usmeritve pri tem so:

- Pospešitev pravice do dela in do učenja odraslih, povezanega z delom; s priznavanjem različnih modelov zaposlenosti in produktivnih dejavnosti; z razvijanjem spretnosti, ki omogočajo mobilnost in udeležbo v različnih modelih zaposlitve; s pospeševanjem partnerstva med delodajalci in delojemalci; s priznavanjem neformalno pridobljenega znanja in spretnosti; s poudarjanjem vplivne vloge poklicnega izobraževanja odraslih med vseživljenjskim učenjem.
- Zagotovitev dostopa različnih ciljnih skupin do učenja odraslih, ki je povezano z delom: s podpiranjem in pospeševanjem opismenjevanja na delovnem mestu; z zagotovitvijo tega, da z delom povezana politika izobraževanja odraslih upošteva

potrebe vseh vrst delavcev (tudi tistih, ki delajo v svojih podjetjih ali v neformalni ekonomiji, žensk, migrantov, delavcev v netradicionalnih delih in področjih); z zagotavljanjem enakih možnosti za oba spola in upoštevanjem kulturnih razlik, z varovanjem zdravja delavcev ter okolja in naravnih virov; z razvijanjem okoliščin za učenje na delovnem mestu ter omogočanjem prožnih možnosti za učenje posameznika in skupin.

- Različnost vsebin z delom povezanega učenja odraslih: pri tem nameniti še posebno pozornost: kmetijstvu, ravnanju z naravnimi viri in varovanju hrane, državljskim pravicami, organizacijskemu znanju, programom za zdrav razvoj prebivalstva, s spodbujanjem programov prakse in vpeljevanja v delo, s pospeševanjem prijemov, ki upoštevajo posebnosti obeh spolov.

6. tema: Učenje odraslih, ki je povezano z vprašanji okolja, zdravja in populacije (točke 34-38)

V skrbi za stabilen razvoj in obstoj so zelo pomembna vprašanja okolja, zdravja, razvoja prebivalstva, prehrane, zavarovanje hrane. V ta namen je treba poudariti izobraževanje v družini ter vprašanja reproduktivnega življenjskega kroga in populacije, kakor so staranje, migracije, urbanizacija ter medgeneracijska razlika in družinski odnosi. Poglavitne usmeritve pri tem so:

- Pospeševanje zmogljivosti in udeležnosti civilne družbe pri ravnanju z okoljem in razvojnimi problemi: z izobraževanjem odraslih povečati zmožnost državljanov z različnih področij družbenega delovanja, da spodbudijo novosti in razvijejo programe za ekološko in družbeno stabilen razvoj in sodelovanje s tistimi, ki odločajo o vprašanih okolja in razvoja; pri tem je treba uporabiti tradicionalno znanje in znanje prvotnih prebivalcev in migrantov ter spoštovati njihove pravice in zmožnosti, da varujejo svoje okolje.
- Pospeševanje učenja odraslih o vprašanih populacije in družinskega življenja: ljudem je treba omogočiti, da uresničujejo svoje človeške pravice, in med temi tudi pravico do uravnavevanja rojstev in spolnosti.
- Priznavanje odločujoče vloge populacijskega izobraževanja in varovanja zdravja pri pospeševanju in ohranjanju ter izboljševanju zdravja skupnosti in posameznikov: to je treba doseči z razvijanjem in s pospeševanjem zdravstvene vzgoje in programov za bolj zdravo okolje ter drugih zdravstvenih tem, tudi aidsa in s preprečevanjem drugih bolezni, z zdravo prehrano, higieno in mentalno higieno; z uporabo prijema učenja odraslih za obogatitev izobraževalno - informacijsko - komunikacijskih strategij ter z omogočanjem ljudem, da uporabljajo svoje izkušnje in znanje za ocenjevanje in izbiranje mogočih akcij.
- Zagotavljanje učnih programov, pri katerih so upoštevane kulturne posebnosti in značilnosti obeh spolov.

7. tema: Učenje odraslih, kultura, javna občila in informacijske tehnologije (točke 39-42)

Učenje odraslih zagotavlja bistvene možnosti za udeležbo odraslih učencev v vseh kulturnih ustanovah in javnih občilih ter za uporabo tehnologije in učinkovito interaktivno komunikacijo, to pa pomembno določa razumevanje in sodelovanje med ljudmi in kulturami. Poglavitne usmeritve pri tem so:

- Razvoj boljše sinergije med občili, novimi informacijskimi tehnologijami in učenjem odraslih: s krepitvijo izobraževalne funkcije občil in priznavanjem njihove ključne vloge pri dostopu do možnosti učenja odraslih; z obnavljanjem, razvijanjem in s širjenjem novih tehnologij (njihove regionalne, lokalne in kulturne perspektive); z zagotovitvijo enakih možnosti dostopa do sistemov dostopnega učenja in učenja na daljavo ter z uporabo občil in novih informacijskih in komunikacijskih tehnologij pri razvijanju alternativnih načinov učenja; z usposabljanjem izobraževalcev in kulturnih delavcev za razvoj in uporabo ustreznih virov za učenje; s širjenjem učnega gradiva v različnih območjih sveta in držav.
- Pospeševanje poštene uporabe intelektualne lastnine;
- Krepitev vloge knjižnic in kulturnih razstav; s financiranjem muzejev, knjižnic, gledališč, ekoloških parkov in drugih kulturnih ustanov in priznavanjem njihove vloge kot središč in virov za učenje; s pospeševanjem in ohranjanjem kulturne dediščine kot vira za vseživljenjsko učenje.

8. tema: Učenje odraslih za vse: možnost za različne skupine (točke 43-47)

Pravica do učenja je splošna - pripada vsem ljudem. V resnici mnoge skupine nimajo dostopa do njega, tako denimo starejši, migranti, Romi in druga nomadska ljudstva, begunci, prizadeti, zaporniki. Tudi njim je treba omogočiti udeležbo in uveljavitev v družbi. Poglavitne usmeritve pri tem so:

- Ustvarjanje izobraževalnih okoliščin, ki podpirajo vse oblike učenja starejših: z zagotavljanjem dostopa starejšim do vseh možnosti učenja; z letom starejših ljudi, ki ga bo organizirala OZN leta 1999 (v njem naj se prikaže, kako lahko z izobraževanjem odraslih pomagamo uveljaviti vlogo starejših pri družbenem razvoju);
- Zagotovitev pravice do udeležbe v izobraževanju odraslih migrantov, preseljenim prebivalcem in beguncem; z ustvarjanjem možnosti in s povečevanjem zmožnosti in njihove kulturne podlage, s povečevanjem razumevanja (politikov, občil, zakonodajalcev, izobraževalcev, socialnih služb) za njihove pravice in razmere, z omogočanjem rabe njihovega jezika in življenjskega sloga.
- Ustvarjanje možnosti za prizadete osebe in pospeševanje njihove integracije: z dostopom do učenja in s politiko, ki jim bo zagotavljala ustrezne službe ter poklicne in zaposlitvene možnosti, upoštevajoč njihovo prizadetost.
- Priznavanje pravice do učenja vsem obsojencem: z zagotovitvijo informacij in dostopa do različnih stopenj izobraževanja in usposabljanja; z dostopom različnih organizacij (izvajalcev, nevladnih organizacij) do dela v zaporih.

9. tema: Ekonomika učenja odraslih (točki 48 in 49)

Kritična vprašanja ekonomike učenja odraslih so: neustrezno financiranje v preteklosti, spoznavanje dologoročnih koristi naložb v učenje odraslih, različnost načinov financiranja, več tistih, ki pri tem sodelujejo, vloga mednarodnih organizacij, vpliv strukturnega prilagajanja programov, komercializacija izvajalcev programov. Stroške učenja odraslih moramo ocenjevati v primerjavi s koristmi, ki jih prinašata zboljšanje zmogljivosti odraslih in prispevek učenja odraslih v družbi. Poglavitne usmeritve pri tem so:

- Zboljšanje financiranja izobraževanja odraslih: z bilateralnimi in multilateralnimi finančnimi ustanovami ter s partnerstvom med različnimi ministrstvi in drugimi vladnimi organizacijami in zasebnim sektorjem, skupnostjo in samimi udeleženci, s priporočilom Mednarodne komisije za izobraževanje za 21. stoletje, da naj države članice OZN namenijo v svojih proračunih 6% svojega celotnega družbenega proizvoda za izobraževanje; pri financiranju učenja odraslih naj sodelujejo vsa področja (kmetijstvo, zdravstvo, gospodarstvo itn.); stroški za izobraževanje in usposabljanje odraslih naj se v vsakem podjetju štejejo za naložbo v produktivnost; določen del denarja naj se posebej nameni za izobraževanje žensk; sprejme naj se Konvencija 140 Mednarodne organizacije dela (ILO) iz leta 1974 za vpeljavo plačanega izobraževalnega dopusta; s spodbuditvijo socialnih partnerjev, da sodelujejo pri izobraževanju odraslih v podjetjih (npr. z oddelitvijo deleža celotnega proračuna v ta namen); z vključevanjem različnih pobud skupnosti pri financiranju izobraževanja odraslih; s preučitvijo možnosti za reinvestiranje davkov iz mednarodnega poslovanja v razvoj izobraževanja odraslih v državah, od koder izvirajo proizvodi; s spremembo tekočih dolgov najmanj razvitih in manj razvitih držav v naložbe za človekov razvoj; z upoštevanjem priporočil OZN za povečanje deleža bruto narodnega proizvoda za izobraževanje in izobraževanje odraslih; s preučitvijo priporočil za vseživljensko učenje, objavljenih v knjigi Učenje: skriti zaklad.

10. tema: Povečanje mednarodnega sodelovanja in solidarnosti (točke 50-53)

Nova vizija učenja odraslih je tako holistična (zajema vse razsežnosti življenja) in tudi medsektorska (obsega vsa področja kulturnih, socialnih in gospodarskih dejavnosti). K temu lahko veliko pripomoreta mednarodno sodelovanje in solidarnost, bistveno izhodišče za to pa mora biti splošna deklaracija o človekovih pravicah. Poglavitne usmeritve pri tem so:

- Učenje odraslih naj postane sredstvo pri razvijanju in mobiliziranju virov za razvoj; z ocenitvijo vseh projektov sodelovanja in njihovega prispevka k učenju odraslih in človekovemu razvoju; s poudarjanjem prednosti lokalnih razmer; s krepitevijo virov za izobraževanje odraslih v vseh sredstvih za izobraževanje v državah v razvoju.
- Povečanje državnega, regionalnega in svetovnega sodelovanja, organizacij in omrežij za učenje odraslih: s krepitevijo sodelovanja med organizacijami in področji; z izmenjavo informacij, spretnosti in zmogljivosti ter krepitevijo dialoga na vseh ravneh; s spodbujanjem donatorskih organizacij in njihove denarne pomoči na vseh ravneh (krajevni, državni, svetovni); s preprečevanjem negativnih posledic strukturnih sprememb in politike (fiskalne, poslovne, delovne, zdravstvene, industrijske) za izobraževanje odraslih; z izdelavo in izmenjavo državnih in regionalnih poročil javnih in zasebnih organizacij, ki so udeležene pri izobraževanju odraslih; z vključitvijo mednarodnih (multilateralnih) finančnih ustanov v razprave o učenju odraslih in izobraževalni politiki.
- Ustvarjanje ugodnih okoliščin za mednarodno sodelovanje: s krepitevijo mednarodnih omrežij, ki zajemajo različne razsežnosti sodelovanja (jug - jug, sever - jug, socialni partnerji, oblikovalci politike); z ustvarjanjem mehanizmov, s katerimi je mogoče pospeševati in varovati pravice posameznikov in skupin do izobraževanja odraslih; s poudarjanjem pomena, ki ga imajo za pospeševanje učenja odraslih projekt mednarodni dan žensk (8. marec), mednarodni dan pismenosti (8. september),

mednarodne nagrade za opismenjevanje; z razvijanjem Mednarodnega tedna učenja odraslih.

Načrt se končuje s poglavjem IZPELJAVA NAČRTA. V njej sta obravnavana strategija in pospeševanje sodelovanja med partnerji. Strategija (točke 54 - 58) poudarja tele možnosti:

- Načrt naj bi povezali s priporočili drugih konferenc (v ospredje postavi Svetovno konferenco OZN o ženskah o vprašanih odnosov med spoloma).
- Nujno naj se vključijo institucije, strukture in omrežja, da se ne bi akcije, usmeritve in opažanja brez potrebe podvajali.
- Vsi partnerji, udeleženci konference morajo po svojih možnostih in pristojnostih storiti vse, da se bodo razvijale zmogljivosti za učenje odraslih in snovali ter izpeljevali njegovi programi; pri tem se posebej poudarjajo načini, ki bodo pospeševali demokracijo, pravičnost, mir in medsebojno razumevanje. Ob tem je konferenca posebej poudarila dansko pobudo, da se ustanovi mednarodna akademija za demokracijo in izobraževanje (na Danskem v sodelovanju z Unescocom in zainteresiranimi mednarodnimi partnerji).
- Na mednarodni ravni naj ima vodilno vlogo Unesco, ter v sodelovanju z drugimi organizacijami, omrežji in agencijami pospešuje učenje odraslih. Unescov inštitut za izobraževanje v Hamburgu naj postane mednarodno referenčno središče za izobraževanje odraslih. Ukrene naj potrebno za posodobitev Unescovega Priporočila za razvoj izobraževanja odraslih iz leta 1976. Tudi druge mednarodne in regionalne medvladne in nevladne organizacije naj zagotovijo svojim možnostim ustrezne ukrepe in vodenje dejavnosti;
- Pomembno je okrepiti že delujoče strukture in omrežja, z Unescovimi regionalnimi programi za temeljno izobraževanje vred in jim z dodatnimi viri omogočiti, da postanejo še učinkovitejši in razširijo svoje delovanje.

Pospeševanje tesnejšega sodelovanja med partnerji (točke 59-61)

- Zagotoviti je treba stalna posvetovanja med glavnimi partnerji konference in drugimi organizacijami, ki sodelujejo pri pospeševanju učenja odraslih. Tako naj se učinkovito spremlja uresničevanje politike in priporočil iz tega načrta.
- Unesco naj zagotovi poseben forum in posvetovalne mehanizme za spremljanje uresničevanja priporočil konference in prevzame pobudo in odgovornost za pospeševanje izobraževanja odraslih kot sestavine celotnega sistema vseživljenjskega učenja. Mobilizira naj vse partnerje, posebno tiste, ki sestavljajo sistem OZN, in zagotovi, da bodo dajali prednost uresničevanju Načrta ter pospeševali delo služb za mednarodno sodelovanje in usklajevanje.
- Dokumenta hamburške konference (Deklaracijo o učenju odraslih in Načrt za prihodnost) je treba prevesti v čimveč jezikov, in tako zagotoviti njuno široko uporabo. Unesco naj preuči možnost za obravnavo Načrta na posvetih med organizacijami v obdobju med hamburško in naslednjo mednarodno konferenco o izobraževanju odraslih.

Dr. Zoran Jelenc, ACS

Teleinformatijske storitve za vseživljenjsko izobraževanje

Teleinformatijske storitve, še posebno tiste, ki temeljijo na uporabi svetovnega omrežja internet, doživljajo v zadnjih letih pravi razcvet. Razvoj računalniških in telekomunikacijskih tehnologij je namreč omogočil dostop do teh storitev zelo širokemu krogu uporabnikov praktično po vsem svetu. Strokovnjaki ugotavljajo, da je bil ta razvoj tako hiter, da mu ponudniki storitev na specifičnih področjih in seveda tudi njihovi uporabniki ne sledijo in da še ne znajo izrabiti vseh možnosti, ki jih nove tehnologije ponujajo.

Tudi na vseh področjih izobraževanja je tako. Razkorak med možnostmi novih tehnologij in med njihovo dejansko uporabo se je povečeval zaradi različnih vzrokov. V okviru našega raziskovalnega projekta o možnostih uporabe računalniških omrežij in njihovih storitev v izobraževanju smo že leta 1995 poročali, da predstavljajo glavne subjektivne težave pri uvajanju omenjenih storitev v izobraževalni proces slaba informiranost in strokovna ušposobljenost učiteljev na tem področju. Rezultat tega je strah pred uvajanjem novih tehnologij, strah pred izgubo avtoritete, delno pa tudi premajhna stimulacija za dodatno delo, ki ga je v vsakem takem procesu vedno precej.

Poleg tega se v javnosti pogosto pojavljajo različne posplošene trditve, ki zmanjšujejo interes potencialnih uporabnikov. Prva med njimi je trditev, da večina kakovostnih informacij ni javno dostopna, oziroma da moramo za njihovo uporabo plačati. S to trditvijo se ne morem strinjati, saj je s pomočjo ustreznih storitev mogoče najti in prebrati na primer izredno kvalitetne zapiske s predavanj in skripta z najbolj uglednih univerz po celem svetu, poročila obveščevalnih služb, nekaj minut staro vremensko napoved ali izdelke malčkov iz otroškega vrtca v sosednji ulici. Sam tako zbrane informacije redno uporabljam kot predavatelj in raziskovalec, pogosto pa mi pridejo prav tudi v zasebnem življenju.

Naslednja trditev, ki odvrča uporabnike, je povezana z domnevno slabo infrastrukturo in slabo tehnično opremljenostjo. Priznati moramo, da so komunikacijske poti res vedno preozke, saj se ponudba informacij povečuje hitreje, kot se širijo prenosne poti. Vendar pa primerjave razširjenosti interneta in uporabe njihovih storitev pri delu in doma kažejo, da smo v evropskem vrhu, pred mnogimi sicer bolj razvitimi zahodnoevropskimi državami. Tisti, ki si potrebne opreme in telekomunikacijskih povezav še ne morejo privoščiti doma, lahko pridejo do teleinformatijskih storitev v mnogih javnih ustanovah, predvsem knjižnicah, in celo v zasebnih 'cyber' kavarnah. Zelo širok krog uporabnikov ima dostop do teh storitev tudi v izobraževalnih ustanovah. Seveda pa je uvajanje teleinformatijskih storitev v izobraževanje dolgotrajen proces, ne enkratno dejanje, in zato je treba z njim začeti čimprej, četudi razmere še niso idealne. Znani ameriški strokovnjak za področje računalništva, prof. Negroponte je kot vabljani predavatelj na Svetovni konferenci o izobraževanju na daljavo letos avgusta povedal, da ocenjuje, da bo v nekaj letih razvoj satelitske telefonije (in s tem možnost poceni priključitve na internet) in multimedijske računalniške tehnologije (t.i. digitalne knjige)

